

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA
Katedra ekonomických studií

**Rekognoskace finanční gramotnosti
studentů VŠ**

bakalářská práce

Autor: Kamila Motlová

Vedoucí práce: Ing. Lenka Lízalová, Ph.D.

Jihlava 2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Kamila Motlová
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Finance a řízení
Název práce:	Rekognoskace finanční gramotnosti studentů VŠ
Cíl práce:	Cílem práce je rekognoskace finanční gramotnosti studentů Vysoké školy polytechnické Jihlava. Posouzení proběhne formou dotazníkového šetření a analýzou výsledků turnaje FinGRPlay. Výsledkem bude doporučení jak posilovat finanční gramotnost ve výuce.

Ing. Lenka Lízalová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

Ing. Martina Kuncová, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra ekonomických studií

Abstrakt

Tato práce se zabývá finanční gramotností. Součástí práce je i hra FinGR Play, která má jejím hráčům pomoci naučit se lépe hospodařit s penězi a především si uvědomit, že je třeba myslet i na budoucnost. Důležitou součástí práce je analýza výsledků turnaje studentů vysoké a střední školy, kteří si hru vyzkoušeli. Na závěr byla na základě těchto výsledků zkoumána možná závislost dvou proměnných.

Klíčová slova

FinGR Play, finanční gramotnost, investice, úvěr, analýza

Abstract

This work deals with financial literacy. Part of the work is a game called FinGR Play, which help its players learn to manage money better and realize that it is important to think about future. An important part of the work is the analysis of the results of the tournament of students of university and secondary school who tried the game. In conclusion, the possible dependence of two variables was examined on the basis of these results.

Key words

FinGR Play, financial literacy, investment, credit, analysis

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou mé bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 14. února 2019

.....

Podpis studenta/ky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí své bakalářské práce, Ing. Lence Lízalové, Ph.D., za její odborné rady, které mi při psaní této práce poskytla a také za čas, který mi věnovala.

Obsah

Úvod.....	10
1 Finanční gramotnost a finanční vzdělávání	11
1.1 Definice finanční gramotnosti.....	11
1.1.1 Standard finanční gramotnosti	11
1.1.2 Měření finanční gramotnosti.....	12
1.2 Definice finančního vzdělávání.....	13
1.2.1 Finanční vzdělávání dle OECD	13
1.2.2 Hlavní pilíře finančního vzdělávání.....	13
2 Finanční produkty	14
2.1 Spoření	14
2.1.1 Spořicí účet	14
2.1.2 Termínovaný vklad	14
2.1.3 Doplnkové penzijní spoření	14
.....	15
2.1.4 Stavební spoření.....	16
2.2 Investice	16
2.2.1 Finanční trh	17
2.2.2 Dluhopisy.....	17
2.2.3 Akcie	17
2.3 Zabezpečení.....	18
2.3.1 Životní pojištění.....	18
2.3.2 Pojištění majetku.....	18
2.3.3 Pojištění odpovědnosti.....	19
2.4 Úvěry.....	19
2.4.1 Spotřebitelský úvěr	19
2.4.2 Hypoteční úvěr.....	20
2.4.3 Americká hypotéka	20
2.4.4 Kontokorentní úvěr	20
2.4.5 Eskontní úvěr	20
2.5 Slovníček pojmů.....	21
Běžní účet	21
Debetní karta.....	22
Kreditní karta	22

Insolvence	22
Inkaso	22
Bonita	22
3 Hra FinGR Play	23
3.1 Varianty her	23
3.2 Průběh hry	23
3.3 Dosažení cílů	27
3.4 Konec hry a vyhodnocení	27
4 Turnaje FinGR Play	28
První turnaj	28
Druhý turnaj	28
Třetí turnaj	29
Čtvrtý turnaj	29
4.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření	29
4.2 Analýza výsledků turnajů	32
4.3 Celkové skóre	32
4.4 Zhodnocení turnajů	33
5 Zkoumání závislostí	34
5.1 Výsledky zkoumání	34
6 Diskuze a doporučení pro praxi	37
Závěr	39
Zdroje	40
Přílohy	42

Seznam obrázků

Obrázek 1: Měření finanční gramotnosti	12
Obrázek 2: Fáze finanční transakce - spoření	24
Obrázek 3: Fáze finanční transakce - investice	25
Obrázek 4: Fáze události.....	25
Obrázek 5: Fáze vývoj trhu.....	25
Obrázek 6: Fáze vyhodnocení.....	27
Obrázek 7: Otázka č. 1	30
Obrázek 8: Otázka č. 2.....	31
Obrázek 9: Otázka č. 3.....	31
Obrázek 10: Celkový počet finančních prostředků.....	32
Obrázek 11: Celkový počet získaných bodů.....	33

Seznam tabulek

Tabulka 1: Možné výnosy doplňkového penzijního spoření	15
Tabulka 2: Závislost vzdělání na celkové skóre	34
Tabulka 3: Závislost pohlaví na celkovém skóre.....	35
Tabulka 4: Závislost vzdělání na znalostech	35
Tabulka 5: Závislost pohlaví na znalostech	36

Seznam použitých zkratk

FG	finanční gramotnost
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
ČNB	Česká národní banka
DPS	doplňkové penzijní spoření
IŽP	investiční životní pojištění
RŽP	rizikové životní pojištění
RPSN	roční procentní sazba nákladů

Úvod

Finanční gramotnost je v dnešní době velmi důležitá. Být finančně gramotný znamená porozumět základním finančním produktům a orientovat se v problematice peněz. Člověk, který je finančně gramotný by měl především umět hospodařit se svými finančními prostředky a umět se správně rozhodnout, jak spravovat své úspory a dluhy, zdali-investovat a také do jakých produktů. V tom mu může výrazně pomoci investiční poradce banky či finanční poradce.

Ne každý finanční poradce je ale důvěryhodný, proto bychom měli být v jejich výběru velmi obezřetní. Helena Kociánová ve své knize Finanční gramotnost v kostce popisuje, jak rozeznat (ne)kvalitního finančního poradce. Nejdůležitější je zjištění, jak dlouho daný poradce v oboru financí pracuje a také jakou část trhu zastupuje. Musíme si uvědomit, že finanční produkty jsou výhodné či méně výhodné. Nelze tvrdit, že jsou dobré či špatné produkty. To, co je pro jednu stranu výhodné, nemusí být výhodné pro stranu druhou. Jako příklad si uvedeme stavební spoření. Vždy si musíme stanovit cílovou částku, kterou chceme naspořit. Finanční poradce nám může vnucovat cílovou částku příliš vysokou, což je pro něj výhodné, pro nás však méně, proto autorka doporučuje nepřistoupit na příliš vysoké cílové částky, pokud je zrovna nepotřebujeme.

Položme si tedy otázku, co je vlastně finanční gramotnost? S tímto pojmem se setkáváme prakticky každý den ať už v televizi nebo na internetu, kde můžeme vidět spoustu reklam různých bank, které se snaží nalákat své stávající, ale i nové klienty na své nabízené služby a neustále se snaží vymýšlet něco nového, aby předešly konkurenci. Kromě bankovních institucí se v posledních letech objevuje čím dál více institucí nebankovních. Finanční gramotnost nám umožňuje orientovat se v oblasti financí, což spousta lidí nepovažuje za moc důležité, někteří tomuto pojmu ani nerozumí.

Můžeme se, ale dostat do situace, kdy se bez finanční gramotnosti neobejdeme a právě k posílení finanční gramotnosti slouží hra FinGR Play, na kterou se zaměřím v praktické části své bakalářské práce. Jejím cílem bude zhodnocení finanční gramotnosti studentů Vysoké školy polytechnické Jihlava. Spolu s nimi budou zhodnoceny i výsledky studentů střední školy, Jihlavské obchodní akademie formou dotazníkového šetření a analýzou výsledků turnaje hry FinGR Play. Na závěr se zaměřím na doporučení, jak lze finanční gramotnost studentů posilovat ve výuce.

1 Finanční gramotnost a finanční vzdělávání

Finanční gramotnost a finanční vzdělávání jsou dva důležité pojmy, kterým je třeba porozumět, jsou to základní pilíře ochrany spotřebitelů. Jejich definice je uvedena v následujících kapitolách.

1.1 Definice finanční gramotnosti

„Finanční gramotnost je soubor znalostí a dovedností občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“(rvp.cz)

Zájem o pochopení FG a financí obecně se dostává do popředí nejen vlád jednotlivých zemí nebo politických stran, ale i finančních institucí. Vedou je k tomu hlavně statistiky, z kterých je sice patrné mírné zlepšení znalostí obyvatel, stále však není dostatečná. Správa financí je především pro nevzdělané lidi velkým problémem. Statistiky dlouhodobě ukazují, že lidé s vysokoškolským vzděláním vykazují lepší znalost finančních produktů, než lidé se základním vzděláním. (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011)

Hlavním koordinátorem FG je Ministerstvo financí, které vydalo tzv. Standard finanční gramotnosti, který bude blíže popsán v následující kapitole. V minulosti byla FG obyvatel nedostatečná a ministerstvo financí se proto snaží, aby se o ni lidé více zajímali a orientovali se v ní, aby tak ochránili své finance a dokázali s nimi efektivně hospodařit i s ohledem na neustálý rozvoj trhu. V roce 2013 tak byla výuka FG zahrnuta do osnov na základních školách a její výuka je povinná. (mfc.cz)

1.1.1 Standard finanční gramotnosti

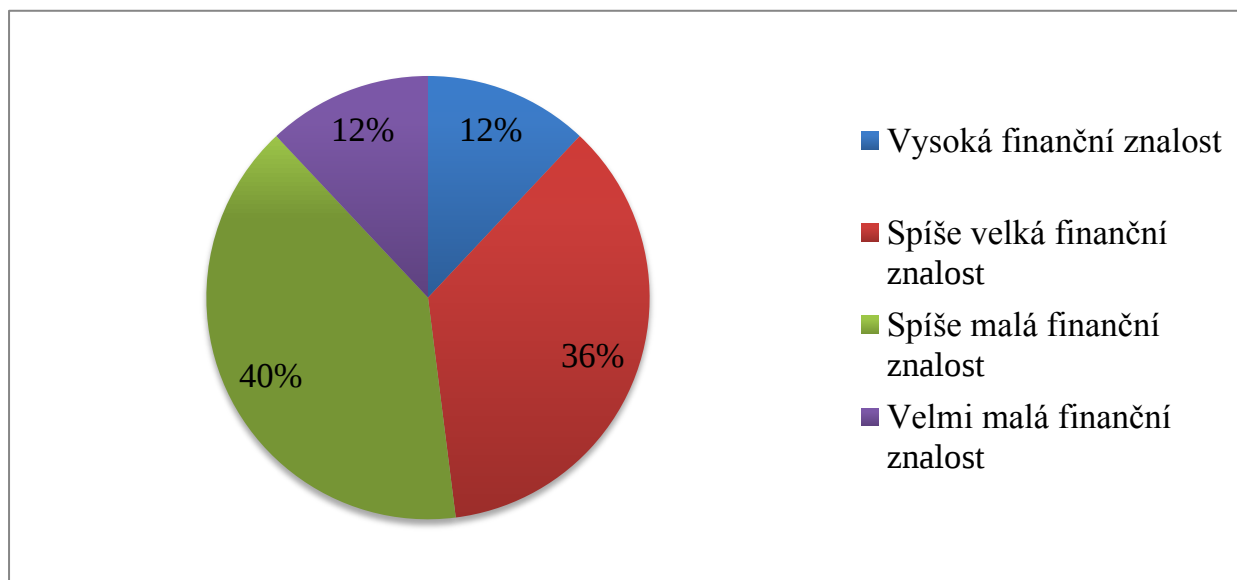
Standard finanční gramotnosti vydalo v roce 2017 MFČR. Stanovuje potřebnou úroveň finanční gramotnosti pro studenty základních a středních škol. Obsahuje čtyři kategorie:

nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti. Každý kategorie je členěna podle stupně základní školy a školy střední. U každého stupně je popsáno, co by měl student v této úrovni znát, např. žák I. stupně základní školy by měl z kategorie nakupování a placení vědět, jak používat hotové a bezhotovostní peníze. Dále také umět srovnávat jednotlivá zboží podle ceny. (mfcr.cr)

1.1.2 Měření finanční gramotnosti

V roce 2010 MFČR a ČNB uspořádali první výzkum FG společně s agenturou STEM/MARK. Výzkum byl úspěšný, a tak se v roce 2015 konal další, tentokrát ve spolupráci s agenturou PPM Factum. Výzkum zahrnoval otázky zaměřené na různé oblasti finančního trhu. Zúčastnilo se ho 1 000 respondentů a pouze 12 % dotázaných prokázalo vysokou finanční znalost. Dalších 36 % dosáhlo na spíše velkou finanční znalost. 40 % dosáhlo na spíše malou finanční znalost. Zbývajících 12 % dosáhlo na velmi malou finanční znalost. (mfcr.cz)

Obrázek 1: Měření finanční gramotnosti

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů z mfcr.cz

1.2 Definice finančního vzdělávání

Finanční vzdělávání je další z důležitých pojmů, kterým je třeba porozumět. Pomáhá nám pochopit, jak správně a efektivně hospodařit s našimi finančními prostředky. Jedná se o postoj ke zvýšení finanční gramotnosti. (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011)

1.2.1 Finanční vzdělávání dle OECD

Organizace pro ekonomickou spolupráci (OECD), založená v roce 1960 sdružuje všechny státy s tržním hospodářstvím. Vznikla za účelem posílení finanční gramotnosti obyvatelstva členských států. Sdružuje 34 států včetně České republiky. V roce 2003 vznikl tzv. projekt finančního vzdělávání jako reakce na velmi nízkou finanční gramotnost. (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011)

Cílem OECD je růst zaměstnanosti, udržení finanční stability a také podpora růstu ekonomiky. Tyto cíle jsou pro všechny členské státy závazné a všechny se je snaží naplňovat. (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011)

1.2.2 Hlavní pilíře finančního vzdělávání

Finanční vzdělávání zahrnuje tři základní pilíře, které jsou popsány níže. (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011)

- První pilíř analyzuje činnosti jednotlivých členských států v oblasti finančního vzdělávání, jejich vznik a průběh. Zároveň zhodnocuje efektivitu jednotlivých činností.
- Druhý pilíř zveřejňuje informace a doporučení členským státům, jak efektivně začít s finančním vzděláváním obyvatel. Zároveň doporučuje zavedení finanční problematiky jako součást vzdělávání.
- Třetí pilíř se zaměřuje na pořádání mezinárodních konferencí s účastí všech členských států. Česká republika je členem prostřednictvím MFČR a ČNB.

2 Finanční produkty

V této kapitole budou popsány základní finanční produkty, s nimiž se můžeme setkat v běžném životě a je proto důležité jim porozumět.

2.1 Spoření

Produkty spoření se člení na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Mezi krátkodobé produkty patří především spořicí účty nebo termínované vklady. Střednědobé a dlouhodobé produkty slouží jako ochrana vložených finančních prostředků před inflací. Příkladem je životní a penzijní pojištění. (Kociánová, 2011)

2.1.1 Spořicí účet

Jedná se o druh bankovního účtu zřízený za účelem vkládání peněžních prostředků a jejich postupné zhodnocení. Hlavní výhodou je, že prostředky lze na účet vkládat kdykoliv a také je kdykoliv vybrat. Zřízení účtu není moc výhodné, neboť nabízí nízkou úrokovou sazbu, většinou nižší než 1 %. Účet je zpravidla sjednán zdarma u příslušné banky. (Bohanesová, 2018)

2.1.2 Termínovaný vklad

Termínované vklady jsou obdobou spořicích účtů, slouží ke zhodnocení vložených prostředků. Jedná se o jednorázové ukládání peněžních prostředků. Rozdíl mezi termínovaným vkladem a spořicím účtem spočívá v tom, že je založen na předem stanovenou dobu, během níž nelze uložené peněžní prostředky vložit ani vybrat. To je také důvod, proč mají vklady vyšší úrokovou sazbu než spořicí účty. Vložené částky jsou ze zákona pojištěny na 100 % do výše 100 000 eur. Vklady si můžeme sjednat u bank, případně u družstevních záložen. Výhodou vkladů je, že úroková sazba je po celou dobu vkladu neměnná. Výše sazby se odvíjí podle doby splatnosti vkladu, platí, že čím vyšší je doba splatnosti, tím vyšší je úrok. (Bohanesová, 2018)

2.1.3 Doplnkové penzijní spoření

Dne 1. 1. 2013 vstoupila v platnost novela zákona o doplňkovém penzijním spoření. Mimo jiné upravuje práva a povinnosti plynoucí z DPS, poskytování státního příspěvku,

činnost penzijní společnosti nebo transformaci penzijního fondu. Tato novela definuje DPS takto:

„Doplňkové penzijní spoření je shromažďování a umísťování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření, příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijní společností a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.“ (Zákon o doplňkovém penzijním spoření č. 427/2011 Sb.)

Peníze účastníků, státní příspěvky a případné příspěvky zaměstnavatele se ukládají do fondů, které se postupně zhodnocují. Jsou zhodnocovány ve fondu, který si může sám účastník penzijního spoření zvolit. Spoření je dlouhodobé, proto lze i s nízkým rizikem získat poměrně vysoký výnos. Na konci spoření si můžete nechat vyplatit celou částku jednorázově nebo si ji nechat vyplácet jako pravidelnou rentu a nechat tak peníze dál vydělávat. (csob.cz), (Bohanesová, 2018)

Důležitou složkou DPS je státní příspěvek, každoročně můžeme od státu získat až 2 760 Kč. Dále lze uplatnit slevu na daních a tím získat až 3 600 Kč. Čím výše budete spořit, tím více peněžních prostředků můžete od státu získat. Aby účastník nepřišel o státní příspěvky, musí spořit nejméně 5 let a penzijní spoření vybrat nejdříve v 60 letech. Pokud podmínky nesplní, vyplácí se mu tzv. odbytné, tzn. pouze vložená částka bez státních příspěvků. (csob.cz)

Následující tabulka č. 1 zachycuje, kolik stát přispívá účastníkům DPS. Výše státního příspěvku se odvíjí od vlastního příspěvku účastníka, přičemž pokud účastník přispívá více než 1 000 Kč, může čerpat daňového zvýhodnění.

Tabulka 1: Možné výnosy doplňkového penzijního spoření

Já platím	300	600	1 000	1 500	2 000	3 000
Stát mi přispívá	90	150	230	230	230	230
Na daních ušetřím	-	-	-	900	1 800	3 600
Celkem získám	1 080	1 800	2 760	3 660	4 560	6 360

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů z csob.cz

2.1.4 Stavební spoření

Stavební spoření nám slouží nejen ke zhodnocení našich peněz, ale především k financování úvěru ze stavebního spoření. Výhodou tohoto spoření je možnost státní podpory. Na podporu mají nárok občané ČR, případně cizinci s přiděleným rodným číslem a trvalým pobytem v České republice. Abychom na podporu dosáhli, je nutno mít smlouvu o stavebním spoření minimálně po dobu 6 let. Státní podpora je poté vyčíslena ve výši 10 % z naší čisté, dosud naspořené částky. Může činit max. 2 000 Kč. Při založení spoření, nejčastěji u stavební spořitelny, si nejdříve musíme stanovit cílovou částku, kterou plánujeme naspořit. Tu však nelze přespořit. Spořením vzniká nárok na úvěr ze stavebního spoření, což je rozdíl mezi cílovou částkou a prostředky dosud naspořeny. (Bohanesová, 2018)

Stavební spoření má 2 fáze: (Bohanesová, 2018)

- První je fáze spořicí. Klient si ukládá libovolné finanční prostředky na svůj účet stavebního spoření. Fáze spořicí končí dnem, kdy splňujeme podmínky pro úvěr, tedy dnem tzv. přijetí přidělení cílové částky.
- Druhá fáze je fáze úvěrová, která vznikne dnem přijetí přidělení cílové částky a končí ve chvíli, kdy je úvěr dlužníkem splacen. K získání nároku na úvěr je potřeba nejprve spořit alespoň po dobu dvou let a mít naspořen stanovený podíl cílové částky. Dále docílit určité výše hodnotícího čísla, které je určeno ke zhodnocení úspěšnosti našeho spoření.

2.2 Investice

Investice představuje finanční prostředky, které jejich majitel vkládá do jiného kapitálu, tzv. investuje. Investovat je možné buď pravidelně, to znamená, že nakupujeme pravidelně v různých cenách a tím se riziko investice rozloží, nebo jednorázově. V tomto případě investujeme najednou větší objem peněz, je tedy vhodně načasovat správnou dobu pro investování. (Janda, 2011)

Investovat lze do velkého množství fondů. Rozlišujeme fondy peněžního trhu, dluhopisové, akciové nebo smíšené fondy. (Janda, 2011)

2.2.1 Finanční trh

Finanční trh představuje systém různých institucí, které zajišťují pohyb kapitálu a peněžních prostředků. Vzniká střetnutím nabídky a poptávky a dále ho členíme na trh peněžní a kapitálový. Úkolem peněžního trhu je zabezpečit financování finančního systému. Obchodování začleňuje obchodní směnky, státní a akceptační úvěry, ale také depozitní certifikáty. Na peněžním trhu obchodují především banky nebo další finanční instituce. Kapitálový trh zahrnuje akcie, dluhopisy nebo střednědobé a dlouhodobé termínované vklady. (Bohanesová, 2018)

2.2.2 Dluhopisy

Dluhopis představuje cenný papír vyjadřující závazek emitenta, tedy toho, kdo cenný papír vydal, vůči jeho majiteli. Emitent tak získává potřebné finanční prostředky. Dluhopisy mohou emitovat sami banky nebo obchodní korporace. Dále také obce avšak pouze se souhlasem ministerstva financí. (Bohanesová, 2018)

Emitovat dluhopisy může také stát, poté se jedná o tzv. státní dluhopisy. Stát k tomuto kroku přistoupil ke konci roku 2018 u příležitosti výročí 100 let od založení Československa. První vlna emise se konala od 3. 12. 2018 do 18. 1. 2019 a celkově se prodaly dluhopisy za necelé 3. mld. korun. Tyto dluhopisy byly určeny pouze pro fyzické osoby. (mfcr.cz)

2.2.3 Akcie

Akcií definujeme jako dlouhodobý cenný papír, vyjadřující podíl na majetku akciové společnosti, což je obchodní korporace, která je emituje. Proto se také, stejně jako např. podílové listy, řadí mezi cenné papíry majetkového charakteru. Akcie jsou vydávány akciovými společnostmi při jejich zakládání. Osoba, která vložila do akciové společnosti kapitál, se nazývá akcionář a z držení akcie jí vyplývají určitá práva:

- Právo na výplatu podílu ze zisku (tzv. dividendy) - o výplatě rozhodne valná hromada, dividendy daníme srážkou 15 %
- Právo hlasovat na valné hromadě - dle počtu držených akcií

- Právo na podíl na likvidačním zůstatku společnosti - právo akcionář uplatňuje v případě likvidace firmy (Bohanesová, 2018)

2.3 Zabezpečení

Do kategorie zabezpečení patří především životní pojištění. Dále zahrnuje pojištění majetku a odpovědnosti.

2.3.1 Životní pojištění

Životní pojištění představuje smluvní vztah mezi pojistníkem, tedy majitelem pojistky a pojistitelem, tedy pojišťovnou. Pojištění nám umožňuje čerpat finanční prostředky v případě úrazu, nemoci, případně smrti. Pojistitel se ve smlouvě zavazuje vyplatit pojistníkovi určenou pojistnou částku v případech výše uvedených. Pojistník se zavazuje platit tzv. pojistné, což představuje cenu za sjednané pojištění. Lze ho platit měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně, případně jednorázově. (Janda, 2011)

Rozlišujeme několik druhů životních pojištění, například investiční a rizikové. Sjednat je lze u příslušné životní pojišťovny. Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že u IŽP je součástí pojistné částky také částka ke zhodnocování, umožňuje nám tedy zhodnocení části pojistného, zatímco RŽP je sjednán jen za účelem krytí pojistným nebezpečím, nelze ho tedy nijak zhodnocovat. Díky tomu je také RŽP levnější. (Janda, 2011), (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011)

2.3.2 Pojištění majetku

Pojištění majetku zahrnuje pojištění nemovitosti, domácnosti a havarijní pojištění. Při stanovení pojistného u pojištění nemovitosti se vychází z výměry půdorysu, případně ze znaleckého odhadu. Pojišťovna se zajímá hlavně o technický stav nemovitosti, adresu, ale také stáří. (Kociánová, 2011), (Bohanesová, 2018)

Pojištění domácnosti se vztahuje na movité věci, které se nacházejí přímo v domě či bytě, důležitá je výměra v m² a také vybavení domácnosti. Pojistnou částku zjistíme sečtením cen veškerého vybavení domácnosti. Havarijní pojištění slouží jako ochrana vozidla před vzniklými škodami, např. krádeží nebo poškození vandaly. Výše pojistného se odvíjí od stáří vozidla a jeho značky či vybavení. (Kociánová, 2011)

2.3.3 Pojištění odpovědnosti

Pojištění odpovědnosti za nás hradí škodu způsobenou neúmyslně jiné osobě, jedná se o újmu na zdraví, škodu na majetku, případně ušlý zisk v případě úrazu. Škoda je hrazena pojišťovnou, u které jsme si pojištění sjednali. Cena pojistného závisí na nabídce jednotlivých pojišťoven. (Kociánová, 2011)

Rozlišujeme tzv. pojištění občanské odpovědnosti a pojištění zaměstnance. Pojištění občanské odpovědnosti hradí škody námi způsobené v osobním životě, sjednat ho lze i pro domácí mazlíčky a ostatní členy domácnosti. Naproti tomu pojištění zaměstnance uhrazuje škody způsobené zaměstnancem při výkonu práce. (Kociánová, 2011)

2.4 Úvěry

Pojem úvěr v praxi vysvětlujeme jako překlenutí nedostatku finančních prostředků. Úvěr je sjednán tzv. úvěrové smlouvě, v níž vystupují dvě smluvní strany, věřitel a dlužník. Věřitel se zavazuje poskytnout dlužníkovi finanční prostředky, ten se zavazuje mu půjčené peníze splatit včetně úroků. Smlouva o úvěru musí být vždy písemná. (Bohanesová, 2018)

Úvěry jsou nejčastěji poskytovány bankami, případně prostřednictvím nebankovních institucí. Rozlišujeme úvěry účelové, tedy úvěry, u kterých máme jasně určený cíl využití prostředků a úvěry neúčelové, kde peněžní prostředky lze využít na cokoliv. Tato skutečnost se promítá do výše úrokové sazby, které je vyšší než u účelového úvěru. (Bohanesová, 2018)

2.4.1 Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelský úvěr je určen fyzickým osobám, které úvěr nepoužijí pro účely podnikání, tzv. spotřebitelé. Mluvíme třeba o vybavení domácnosti nebo nákupu automobilu. Některé banky poskytují i bezúčelové spotřebitelské úvěry. (Srový, Tyl, 2014), (Bohanesová, 2018)

2.4.2 Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je účelový typ úvěru zajištěný zástavním právem k nemovitosti. Jeho účel je stanoven zákonem. Jedná se např. o nákup nemovitosti nebo zařízení domácnosti. (Srový, Tyl, 2014)

ČNB v roce 2018 zpřísnila pravidla pro získání hypotéky. Nastavila limit celkového možného zadlužení, ten nesmí překročit devítinásobek čistého ročního příjmu. Zároveň nově platí limit pro maximální objem splátek, dlužník může na splátku vynaložit maximálně 45 % z čistého měsíčního příjmu. (cnb.cz)

2.4.3 Americká hypotéka

Obdobou hypotečního úvěru je tzv. americká hypotéka. U tohoto úvěru taktéž platí, že je zajištěn zástavou nemovitosti. Rozdíl spočívá v tom, že americká hypotéka je neúčelovým typem úvěru, je tedy vhodná pro ty, kteří nedosáhnou na hypoteční úvěr. Nevýhodou jsou vyšší úrokové sazby. (Srový, Tyl, 2014)

2.4.4 Kontokorentní úvěr

Kontokorentní úvěr funguje jako doplněk k běžnému účtu. Majitel bankovního účtu má možnost čerpat do mínusu v případě, kdy na svém účtu nemá dostatek peněžních prostředků. Klient musí mít dopředu stanovený limit, tedy peněžní obnos, který si může od banky půjčit. Nevýhoda spočívá v tom, že peníze jsou úročeny ihned při čerpání úvěru. Kontokorent většinou mívá vyšší úrokovou sazbu než třeba spotřebitelský úvěr. Výhodou je, že kontokorent můžeme čerpat opakovaně. (Kociánová, 2011)

2.4.5 Eskontní úvěr

Eskontní úvěr řadíme mezi krátkodobé úvěry. Poskytuje ho banka odkupem směnky před lhůtou její splatnosti (tzv. eskont směnky). Dlužník se věřiteli (majitel směnky) zavazuje uhradit tzv. směnečnou sumu. Ten může následně směnku postoupit bance k eskontu. Výhodou je možnost rychlého získání potřebných finančních prostředků, nevýhodou naopak diskont, tedy jakýsi poplatek bance, odečtený od směnečné hodnoty jako cena eskontního úvěru. (Šoba, Širůček, 2017)

2.5 Slovníček pojmů

Bankovních produktů a důležitých pojmů je mnoho, v další kapitole budou popsány ty nejběžnější.

Jistina

Jistina představuje zapůjčené peněžní prostředky. Může se jednat jak o peníze, které mi banka zapůjčí (úvěr), tak i o mnou vložené peněžní prostředky na účet banky (spořicí účet). K zapůjčené částce se připisují úroky, které slouží jako odměna za poskytnutí půjčky. (Šoba, Širůček, 2017)

Úrok a úroková sazba

Úrokem rozumíme peněžní odměnu za poskytnutý úvěr bankou. Naproti tomu může banka poskytnout, úrok i klientovi jako odměnu za vložené peněžní prostředky na např. na spořicí účet. Zpravidla bývá mnohem vyšší úrok u úvěrů než na bankami nabízených spořicích účtech či termínovaných vkladů. Úroková sazba je vyjádřená v procentech a slouží k výpočtu částky zvyšující objem zapůjčených peněžních prostředků. (Šoba, Širůček, 2017)

RPSN

Roční procentní sazba nákladů (RPSN) je vždy vyšší než sazba úroková. Důvodem je, že zahrnuje jak úrokovou sazbu, tak i veškeré poplatky s úvěrem spojené. Bývá velmi důležitým ukazatelem při posuzování nabídky úvěru. U nebankovních společností se můžeme setkat s tím, že se RPSN od úrokové sazby liší i o několik procent. (Kociánová, 2011)

Běžný účet

Běžný neboli bankovní účet slouží k ukládání našich peněžních prostředků, nikoli ke spoření peněz. Založit si ho můžeme zdarma přímo v bance. Některé moderní banky nabízejí i založení účtu on-line. (Polouček, 2006)

Debetní karta

Debetní kartu obdržíme spolu se založením bankovního účtu. Výhodou je, že u sebe nemusíme nosit velkou hotovost a pomocí karty můžeme platit téměř ve všech obchodech. Každá karta má omezenou dobu splatnosti. Můžeme ji využít i při nákupu na internetu, kde lze platit převodem z účtu. (Polouček, 2006)

Kreditní karta

Kreditní karta se vyznačuje tím, že není vázána k běžnému účtu klienta, ale obsahuje peníze banky. Její držitel se tak stává vůči bance dlužníkem. Peníze může dlužník čerpat opakovaně a to až do smluvně stanoveného limitu. (Polouček, 2006)

Insolvence

Insolvencí označujeme platební neschopnost klienta plnit jeho závazky a splácet věřiteli dluhy. Pokud se dostaneme do insolvence, můžeme žádat o oddlužení, to znamená, že vyhlásíme osobní bankrot, musíme pro to, ale splnit určité podmínky. Závazky musí být aspoň 30 dní po splatnosti. Dlužník musí být schopen uhradit během 5 let 30 % svých závazků a mít čistý trestní rejstřík. (Polouček, 2006)

Inkaso

Inkaso představuje pravidelné strhávání určité částky z našeho bankovního účtu. Využíváme ho např. při platbě nájemného a elektřiny. S inkasem musíme souhlasit a stanovit, kdo a kolik peněz si může strhávat. (Polouček, 2006)

Bonita

V případě, že klient žádá o úvěr, banka si ověřuje jeho bonitu, tedy jestli bude schopen úvěr splácet. To znamená, zda-li má dostatek finančních prostředků pro úhradu dluhu. Důvodem je eliminace rizika. (Polouček, 2006)

3 Hra FinGR Play

V této kapitole bude blíže představena online hra FinGR Play vytvořená v roce 2011 společností ABC, která ji v současné době i provozuje. Cílem hry je podpořit finanční vzdělávání zábavnou formou, to je také důvodem, proč je hra dostupná zdarma pro všechny, kteří si chtějí ověřit své znalosti a dále se finančně vzdělávat, stačí se pouze zaregistrovat. (fingrplay.cz)

3.1 Varianty her

Hra nám nabízí 3 různé varianty, které si lze zahrát: (fingrplay.cz)

- Hra s výukou - určena pro nové hráče, hra je zde detailně vysvětlena a nabízí užitečné tipy
- Zahraj si - varianta hry pro všechny hráče, která nabízí pokaždé jiné scénáře
- Turnaj - je organizován pro skupinu hráčů, musíme požádat správce o vstup do turnaje

3.2 Průběh hry

Každá hra má 10 kol a každé z nich představuje 3 roky života rodiny. Na začátku máme vždy danou výchozí situaci, stanoven seznam cílů, které musíme splnit a dále také příjmy, výdaje, cashflow, výši majetku a hotovosti. Tyto prostředky můžeme ve hře dále využívat. Herní kolo se skládá ze čtyř fází: (fingrplay.cz)

1. Finanční transakce - v této fázi si hráči sami zvolí, jak budou s dostupnými prostředky hospodařit. Hra nám zde nabízí několik možností využití finančních prostředků:

- Spoření - můžeme si vybrat mezi jednorázovým vkladem na spořicí účet nebo termínovaný vklad nebo pravidelnou investicí do stavebního nebo doplňkového penzijního spoření.
- Zabezpečení - zde si můžeme nastavit pojištění pro členy rodiny, včetně pojištění majetku a odpovědnosti.

- Investice - hra nám nabízí investice do fondů peněžního trhu, akcií a dluhopisů, investovat můžeme pravidelně z volného cashflow nebo nakupovat jednorázově za hotovost, v případě nedostatku financí můžeme podílové listy prodat.
- Bydlení - nabízí nám možnost sjednat si hypotéku s dobou splatnosti 15 nebo 30 let, vlastní bydlení je také jedním z cílů rodiny.
- Úvěry - hra nabízí pouze spotřebitelský úvěr, který si lze vzít po celou dobu hry, jeho podmínky jsou extrémně nevýhodné, proto je vhodné si spotřebitelský úvěr nebrat, případně ho rychle splatit.

Obrázek 2: Fáze finanční transakce - spoření

Fáze herního kola

1. 2. 3. 4.

Bank

Příjmy: 39 000 Kč
 Výdaje: 14 000 Kč
 Cashflow: 12 000 Kč
 Využité: 2 444 Kč
 Nevyužité: 9 556 Kč

Majetek: 150 000 Kč
 Hotovost: 230 000 Kč

Spoření

Zabezpečení

Investice

Bydlení

Úvěry

1. Fáze Finanční transakce

Vítej,
 hodnotu cílů znáš. Zde nastav finanční hospodaření k jejich úspěšnému dosažení. Využij peníze, které máš k dispozici (měsíčně=cashflow, úspory=majetek), vlož částky do produktů (spoření, zabezpečení, úvěry).

Informace, ceny, podmínky jsou na jednotlivých kartách (spoření, investice, atd.). Vkládat můžeš částky zaokrouhlené na stovky - vepsáním částky do příslušného políčka na kartě a uložení. Vybíráš stejně, vepsáním částky, volbou vybrat nebo snížením na nulu u pravidelných měsíčních plateb. Ke kontrole využitých peněz slouží bank, ve kterém se příslušná částka přičte či odečte (podle toho zda produkt zakládáš či rušíš). Nevyužitá peníze zůstávají bez zhodnocení v banku. Vkládat, vybírat a měnit můžeš vždy ve finančních transakcích, tj. každé 3 roky, ne vždy se to však vyplácí.

Tak hurá do toho!
 více

Dále

Pravidelné investice

Muž

Doplnkové penzijní spoření ? 0 Kč
 Stavební spoření ? 0 Kč

Žena

Doplnkové penzijní spoření ? 0 Kč
 Stavební spoření ? 0 Kč

Dítě

Stavební spoření ? 0 Kč

Spořicí účet

Spořicí účet ? 0 Kč
 Nastavit
 Vyplatit děti

Jednorázové vklady

Využijte volnou ještě vám zbývá volná hotovost 230 000 Kč

Termínovaný vklad ? 0 Kč
 Vložit

Spořicí účet ? 0 Kč
 Vložit Vybrat

Aktuální stav

Zdroj: fingrplay.cz

Obrázek 3: Fáze finanční transakce - investice

Investujte z pravidelně z cashflow

Tyto peníze investujete do nákupu každý měsíc

Peněžní trh ?

0 KČ

Dluhopisy ?

0 KČ

Akcie ?

0 KČ

Nastavit

Nakupte podílové listy za hotovost

Investujte svoji volnou hotovost

Peněžní trh: ?

0 podílové listy

Dluhopisy: ?

0 dluhopisy

Akcie: ?

0 akcií

Celkem: ?

0 KČ

Koupit

Prodat

Podílové listy ve vašem majetku

PENĚŽNÍ TRH
2
KUSŮ

DLUHOPISY
2
KUSŮ

AKCIE
2
KUSŮ

Zdroj: fingrplay.cz

2. Událost - v každém kole rodinu potká nějaká událost, kterou buď něco získáme, nebo musíme zaplatit, jedná se např. o nákup vybavení domácnosti či úraz, abychom následkům události předešli, je vhodné mít sjednané pojištění. Scénář hry vybírá z 200 možných událostí a zajišťuje tak pokaždé originální zážitek ze hry.

Obrázek 4: Fáze události

Fáze herního kola

1. 2. 3. 4.

Bank

Příjmy: 59 000 KČ

Výdaje: 25 000 KČ

Cashflow: 16 000 KČ

Využité: 9 811 KČ

Nevyužité: 6 189 KČ

Majetek: 600 000 KČ

Hotovost: 800 000 KČ

2. Fáze události

010 Fotbal

Při fotbale se ti podařilo poněkud nešťastně nakopnout brankáře soupeřícího týmu. Pobyt v nemocnici a další výlohy jeho léčení tě budou stát 50.000.

Dobrá zpráva. Máš pojištěnou odpovědnost. Výlohy uhradí pojišťovna.

Dálek

Cíle

Trhy

Info

Zdroj: fingrplay.cz

3. Vývoj trhů - vyjadřuje změny hodnot podílových listů dle kurzu vývoje cenných papírů na finančních trzích, v procentech je zobrazen růst a pokles hodnoty podílových fondů a zároveň nám ukazuje ceny, za které můžeme prodávat a nakupovat v dalším kole.

Obrázek 5: Fáze vývoj trhu

4. Fáze vyhodnocení

Uplynuly 3 roky, sleduj, jak si vedeš. Termínovaný vklad je zde vždy vyplacen a zrušen. Ve všech ostatních produktech se peníze kumulují, dokud je nevybereš. Co se ti líbí, můžeš si ve finančních transakcích znovu nastavit.

Pozn. navyšovat částky můžeš u investic a jednorázových vkladů bez omezení, u pravidelných měsíčních plateb je třeba produkt vybrat a znovu založit (stavební spoření)

Dále

Nevyužitý cashflow	Měsíčně	Zhodnocení	Celkem za 3 roky
Z nevyužitého cashflow	7 300 Kč	0 Kč	262 800 Kč

Pravidelné platby	Měsíčně	Zhodnocení	Celkem za 3 roky
Investiční životní pojištění 20/80	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Investiční životní pojištění 80/20	200 Kč	-200 Kč	7 000 Kč
Stavební spoření	500 Kč	19 080 Kč	37 080 Kč
Penzijní spoření	1 000 Kč	37 440 Kč	73 440 Kč

Jednorázové vklady	Částka	Zhodnocení	Celkem za 3 roky
Termínovaný vklad	500 Kč	30 Kč	530 Kč
Spořicí účet	18 500 Kč	555 Kč	19 055 Kč

Zdroj: fingrplay.cz

4. Vyhodnocení - v poslední fázi proběhne vyhodnocení celého kola, kde vidíme, jak jsme si během tří let vedli a zda-li se naše vložené prostředky zhodnotily.

Obrázek 6: Fáze vyhodnocení

Zdroj: fingerplay.cz

3.3 Dosažení cílů

V každé hře musíme splnit 3 cíle. Do 39 let si chce rodina pořídit vlastní bydlení. Abychom tento cíl řádně splnili, musíme složit akontaci ve výši minimálně 15 % z celkové hodnoty nemovitosti. Zbývající peníze lze získat prostřednictvím hypotečního úvěru. Dalším cílem je spoření na děti, který musíme splnit do věku 48. Posledním cílem je tzv. renta. Podle toho, jak rodina během let hospodařila se svými prostředky, získává rentu. Cílem je dosáhnout určenou částku do 60 let, kdy živitelé odchází do důchodu a hra končí. (fingerplay.cz)

3.4 Konec hry a vyhodnocení

Na konci hry jsou sečteny všechny zbylé finanční prostředky rodiny a podle toho je určeno procento splnění zadaných cílů hry a to je následně převedeno na body a upraveno o sankce např. za předčasný prodej investic, penzijního spoření nebo pozdní splacení půjčky. Dosažené body každého hráče jsou pak zařazeny do žebříčku, hráč s nejvyšším počtem bodů, hru vyhrává. (fingerplay.cz)

4 Turnaje FinGR Play

V akademickém roce 2018/2019 jsem se podílela na uspořádání celkem čtyř turnajů hry FinGR Play, jejichž cílem bylo posoudit úroveň finanční gramotnosti studentů Jihlavské obchodní akademie a Vysoké školy polytechnické Jihlava.

Všechny turnaje, které proběhly ve spolupráci s vedoucí mé bakalářské práce dr. Lízalovou, byly součástí vyučování. Vedoucí mojí práce nastavila z pozice administrátora hry stejné podmínky pro všechny sehračky. Pomocí aplikace Socrativ vytvořila dotazník, ve kterém všichni účastníci turnaje odpovídali na „Tři klíčové otázky finanční gramotnosti“. Tyto otázky byly převzaty od autorů Lusardi a Mitchell, tzv. "The Big Three Financial Literacy Questions", protože velmi efektivně zkoumají znalosti respondentů. (viz příloha)

V této kapitole budou analyzovány výsledky turnajů a výsledky dotazníkového šetření.

První turnaj

Prvního turnaje se zúčastnilo celkem 20 studentů oboru Aplikovaná informatika. Jednalo se o studenty prvního ročníku. Mezi soutěžícími převažovali muži, bylo jich v součtu 18, ženy pouze dvě. Hráči získali průměrně 446 bodů a v penězích měli průměrně 4,9 milionu.

Jedním z aspektů, který má vliv na konečné bodové skóre jsou sankce. U prvního turnaje to byly nejčastěji sankce za investice na dluh, dále za alokační schéma, ve hře je totiž žádoucí investovat více na začátku a ke konci spíše spořit a také za podpojištění, pokud si stanovíme nízké pojistné, nemusí nám pokrýt všechny náklady za vzniklé škody. Důležité jsou také plusové body získané v průběhu hry. V tomto případě se jednalo především o body za splnění cílů hry, rychlé splacení půjčky a dodržení podmínek doplňkového penzijního spoření.

Druhý turnaj

Druhého turnaje se zúčastnilo celkem 13 studentů oboru Finance a řízení. Jednalo se o skupinu studentů předmětu Podniková ekonomika a opět to bylo studenti prvního ročníku. Mezi soutěžícími bylo 6 mužů a 7 žen. Průměrný počet bodů byl 513 a průměr v penězích 5,4 milionu.

Když se podíváme na již zmíněné sankce, dostaneme se k podobným výsledkům, jako u prvního turnaje. Nejčastější sankce byli za alokační schéma, předčasný výběr doplňkového penzijního spoření a prodej investic. Naopak plusové body byly nejčastěji za dosažení tří cílů.

Třetí turnaj

Třetí turnaj byl uspořádán v lednu roku 2019 na Jihlavské obchodní akademii. Zúčastnily se ho dvě třídy třetího ročníku, O3A a O3B. Mezi soutěžícími bylo 34 žen a 7 mužů.

Čtvrtý turnaj

Poslední turnaj se konal opět na VŠPJ a soutěžilo v něm 60 studentů třetího ročníku z bakalářského zdravotnického programu, tedy z oborů Ošetřovatelství a Porodní asistence. Převážně se jednalo o ženy, těch bylo 59, muž byl pouze jeden.

Výsledky turnaje byly sehrány podle herního scénáře, ve kterém modelová rodina hospodařila se stejnými prostředky a opakovaly se stejné události. Bylo tedy čistě na intuici a znalostech hráčů, jak s úsporami a dluhy modelové rodiny naloží.

Každý hráč si ze své vlastní rodiny přináší určité zvyky, které pak třeba podvědomě uplatňuje v herní strategii.

4.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 121 respondentů. (89 žen a 32 mužů) Ti odpovídali na tyto tři otázky:

1. Předpokládejme, že máte uloženo 100 Kč při úrokové sazbě 2 % ročně. Kolik si myslíte, že budete mít na účtu, po 5 letech, pokud po celou dobu necháte svoje peníze uloženy?

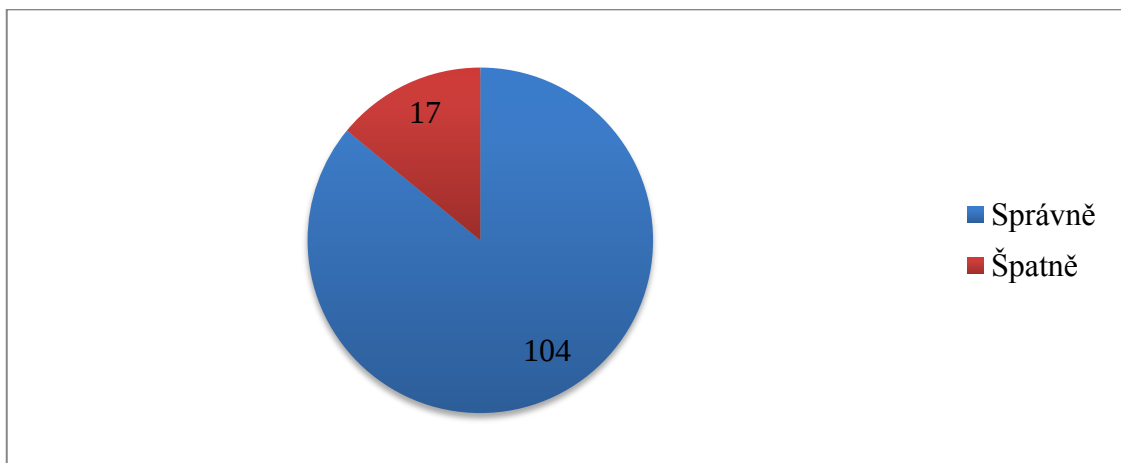
Volba z odpovědí:

A Více než 102 Kč

B Přesně 102 Kč

C Méně než 102 Kč

Obrázek 7: Otázka č. 1

Zdroj: vlastní zpracování dle sesbíraných dat

Správná odpověď je A, tedy že budeme mít více než 102 Kč a správně ji zodpovědělo 104 respondentů z celkového počtu 121. Při výpočtu složeného úročení se úroky připočtou k počáteční hodnotě a poté se dále úročí. Tato otázka nám ukazuje znalost složeného úročení respondentů.

2. Představte si, že úroková sazba na spořicí účtu činila 1 % ročně a inflace byla 2 % za rok. Kolik byste měli být schopni koupit za peníze na tomto účtu po 1 roce?

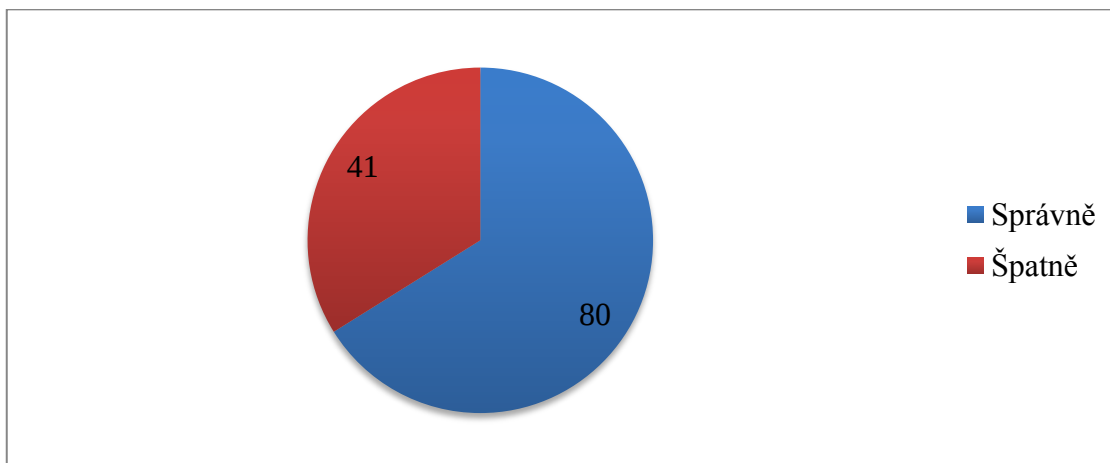
Volba z odpovědí:

A Více než dnes

B Přesně to samé

C Méně než dnes

Obrázek 8: Otázka č. 2

Zdroj: vlastní zpracování dle sesbíraných dat

Druhá otázka dopadla podstatně hůře. Správnou odpověď C zvolilo pouze 80 respondentů. Po jednom roce budeme mít méně peněz než dnes neboť pojem inflace značí růst cenové hladiny, úroková sazba naopak přírůstek, případně pokles jistiny. Otázka měla zjistit znalost vlivu míry inflace na hodnotu úspor.

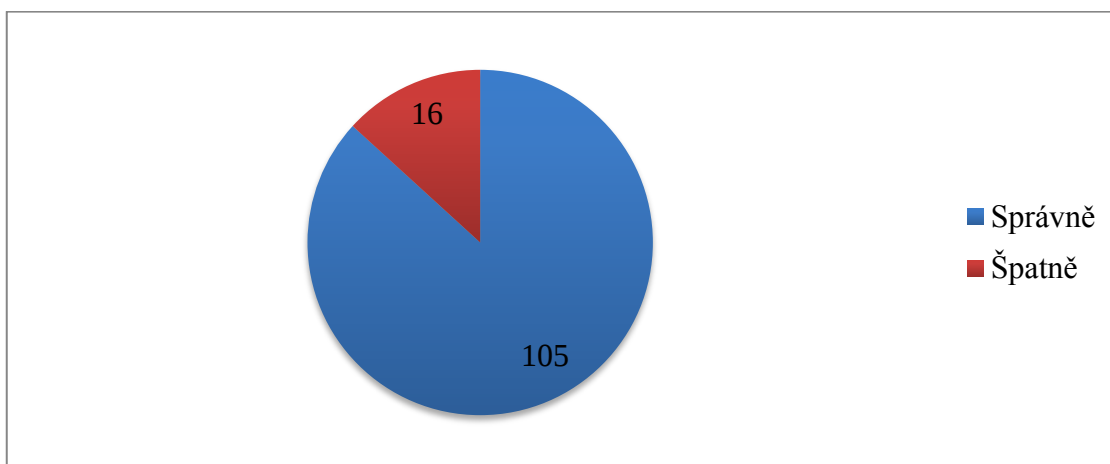
3. Odpovězte prosím, zda souhlasíte s tímto tvrzením "Raději investuji do akcií jediné firmy, to mi zaručí bezpečnější návratnost, než rozložení investice do akcií více firem."

Volba z odpovědí:

A Souhlasím

B Nesouhlasím

Obrázek 9: Otázka č. 3

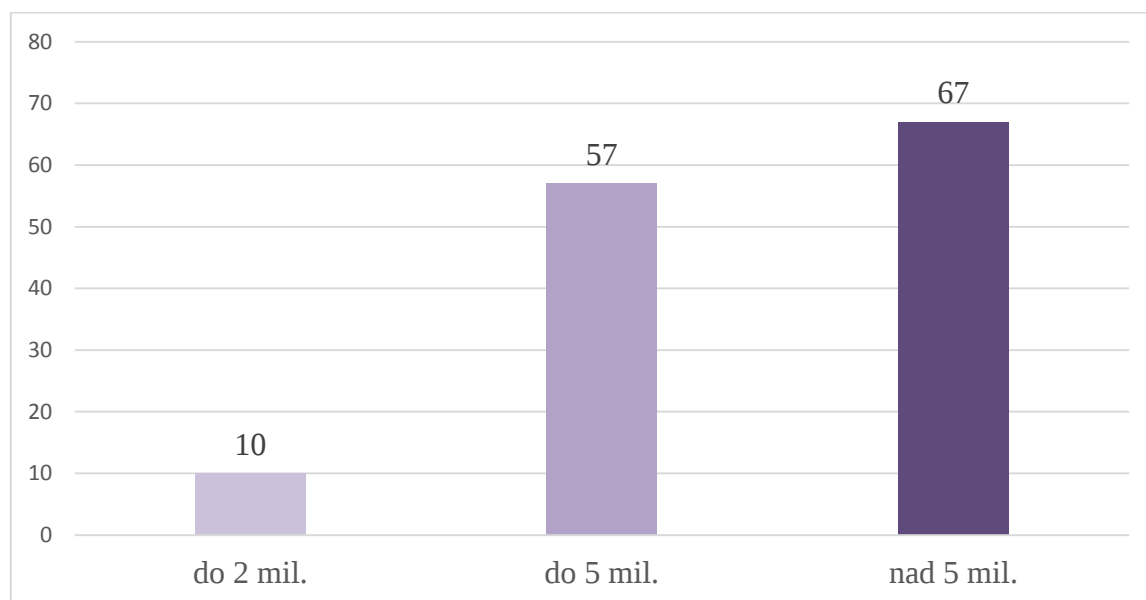
Zdroj: vlastní zpracování dle sesbíraných dat

Většina respondentů odpověděla správně B, tedy nesouhlasím. Vždy je lepší rozložit investice do akcií více firem než pouze do jedné, podle pravidla, které říká: „nedávej všechna vejce do jednoho košíku“. Tato otázka diagnostikuje u respondentů znalost pojmu diverzifikace rizika, tedy snížení rizika tím, že investujeme finanční prostředky do více firem, nejlépe v různých odvětvích.

4.2 Analýza výsledků turnajů

Po celou dobu hry se hráč snaží co nejlépe zhodnotit finanční prostředky. Jejich počet u jednotlivých hráčů shrnuje následující graf.

Obrázek 10: Celkový počet finančních prostředků

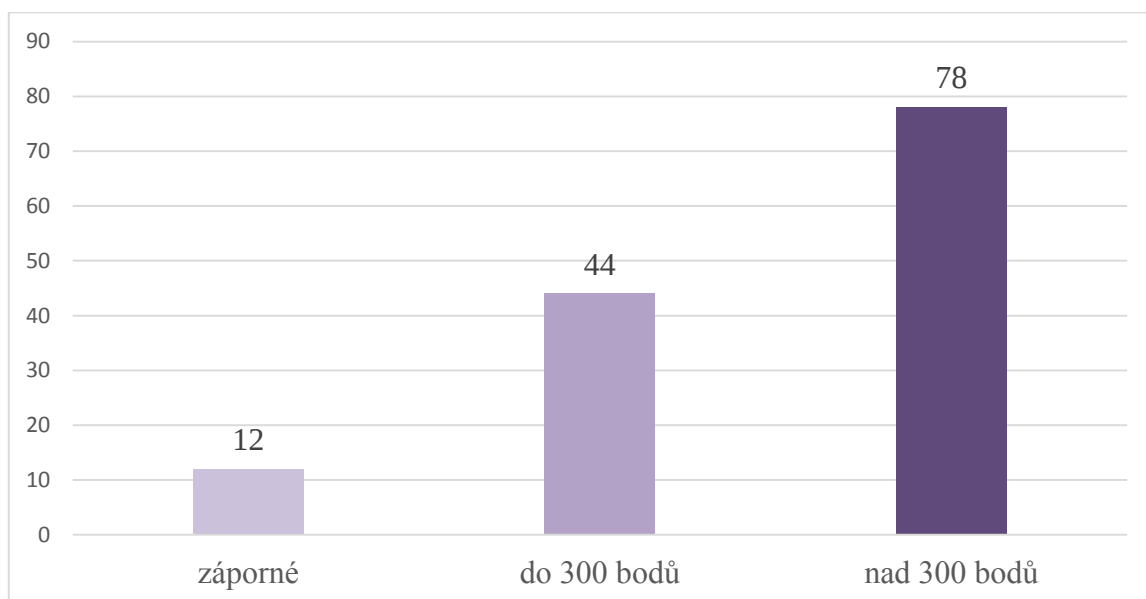
Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků turnaje

Z grafu vidíme, že většina soutěžících byla v investování velmi úspěšná a 67 z nich skončilo s více než 5 milióny finančních prostředků. Dalších 57 mělo na konci hry od 2 do 5-ti miliónů a pouze 10 studentů mělo méně než 2 milióny. S nejvíce prostředky skončili studenti zdravotních oborů.

4.3 Celkové skóre

Celkový výsledek ve hře hodnotíme pomocí získaných bodů. Následující graf znázorňuje počty získaných bodů u jednotlivých soutěžících.

Obrázek 11: Celkové počet získaných bodů

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků turnaje

Z hlediska celkových získaných bodů se studentům taktéž dařilo. Celkem 78 z nich mělo nad 300 bodů, dalších 44 mezi 12 a 44 body. Pouze 12 studentů skončilo se záporným výsledkem, z toho 11 z nich byli studenti střední školy. Nejúspěšnější byli opět studenti zdravotních oborů.

4.4 Zhodnocení turnajů

Ve čtyřech turnajích soutěžilo celkem 134 studentů, z toho 93 bylo studentů z VŠPJ a 41 ze dvou tříd Jihlavské obchodní akademie. Z celkových výsledků plyne, že ve hře byli úspěšnější vysokoškoláci, kteří více investovali do nákupu podílových listů. Naopak středoškoláci byli v investicích zdrženlivější, což souvisí s nižšími finančními prostředky na konci hry. Středoškoláci investovali spíše do stavebního spoření nebo termínovaných vkladů. Podle dosažených výsledků se zdá, že finanční gramotnost studentů vysokých a středních škol je, až na výjimky, dobrá.

5 Zkoumání závislosti

Cílem následující kapitoly je odpovědět na čtyři výzkumné otázky:

- VO 1: Souvisí vzdělání studentů s jejich úspěšností ve hře FinGR Play?
- VO 2: Existuje závislost mezi proměnnými pohlaví a celkové skóre?
- VO 3: Souvisí vzdělání studentů s jejich úspěšností v testu?
- VO 4: Existuje závislost mezi pohlavím respondenta a úspěšností v testu?

Veškeré výpočty byly provedeny ve statistickém programu SPSS. Proměnná celkové skóre je intervalovou proměnnou, proto byl použit Spearmanův korelační koeficient. Výsledky jsou prezentovány pomocí tabulek vytvořených programem SPSS.

5.1 Výsledky zkoumání

VO 1: Souvisí vzdělání studentů s jejich úspěšností ve hře FinGR Play?

První otázka řeší, jestli má vzdělání soutěžících vliv na jejich úspěch ve hře FinGR Play na základě proměnné celkové skóre.

Tabulka 2: Závislost vzdělání na celkovém skóre

Korelace			Celkové skóre	Vzdělání
Spearman's rho	Celkové skóre	Korelační koeficient	1,000	,534**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	134	134
	SŠ/VŠ	Korelační koeficient	,534**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	134	134

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Korelační koeficient na hladině významnosti 0,01 má hodnotu 0,534. Hodnota signifikace je 0,00; tedy nižší než stanovená hladina významnosti, tedy zamítáme nulovou hypotézu a nezávislosti. Z tohoto výsledku je patrné, že mezi proměnnými

celkové skóre a vzdělání je prokázána závislost. Znamená to tedy, že úroveň vzdělání má vliv na celkové skóre ve hře.

VO 2: Existuje závislost mezi proměnnými pohlaví a celkové skóre?

Druhá otázka zkoumá, zda-li má pohlaví studentů vliv na jejich celkové bodové skóre ve hře.

Tabulka 3: Závislost pohlaví na celkovém skóre

Korelace			Celkové skóre	Pohlaví
Spearman's rho	Celkové skóre	Korelační koeficient	1,000	,102
		Sig. (2-tailed)	.	,242
		N	134	134
	Pohlaví	Korelační koeficient	,102	1,000
		Sig. (2-tailed)	,242	.
		N	134	134

Hodnota signifikace představuje 0,242 a je tedy vyšší než stanovená hladina významnosti 0,05; tedy nezamítáme nulovou hypotézu předpokládající nezávislost, neboť mezi proměnnými celkové skóre a pohlaví není žádná závislost. Závěrem je, že pohlaví studentů nemá vliv na jejich úspěch ve hře.

VO 3: Souvisí vzdělání studentů s jejich úspěšností v testu?

Třetí otázka odpovídá na otázku, zda-li existuje souvislost mezi proměnnými vzdělání a znalosti. Proměnná znalosti zahrnuje počet správných odpovědí na dotazník.

Tabulka 4: Závislost vzdělání na znalostech

Korelace			Vzdělání	Znalosti
Spearman's rho	SŠ/VŠ	Correlation Coefficient	1,000	,104
		Sig. (2-tailed)	.	,254
		N	134	121
	Znalosti	Correlation Coefficient	,104	1,000
		Sig. (2-tailed)	,254	.
		N	121	121

Na hladině významnosti 0,05 je hodnota signifikace 0,254 což značí, že mezi proměnnou vzdělání a proměnnou znalosti není zjištěna žádná závislost, proto nezamítáme nulovou hypotézu předpokládající nezávislost. Znamená to tedy, že to, jestli byl respondentem středoškolák nebo vysokoškolák, nemělo žádný vliv na jejich odpovědi na dotazník.

VO 4: Existuje závislost mezi pohlavím respondenta a úspěšností v testu?

Poslední otázka zjišťuje možnou závislost proměnných vzdělání a znalosti.

Tabulka 5: Závislost pohlaví na znalostech

Korelace			Pohlaví	Znalosti
Spearman's rho	Pohlaví	Correlation Coefficient	1,000	-,329**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	134	121
	Znalosti	Correlation Coefficient	-,329**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	121	121

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Hodnota korelačního koeficientu na hladině významnosti 0,01 je – 0,329. Hodnota signifikace je 0,00 a je tak nižší než hladina významnosti, proto nulovou hypotézu o nezávislosti musíme zamítnout. Z toho vyplývá, že mezi proměnnými pohlaví a znalosti je závislost.

6 Diskuze a doporučení pro praxi

Nad podrobnou analýzou turnajů všech zúčastněných hráčů jsem si všimla následujících zajímavostí:

Výsledky her potvrzují obecné pravdy, děvčata jsou opatrnější, obecně spíš konzervativní, odrážejí vliv reklamy a rodiny. Například hypotéky a investic se bojí víc než spotřebitelského úvěru, což pro budoucnost to nevěstí nic dobrého.

Dalším zajímavým postřehem je, že 88,9 % studentů ve hře investovalo, 62,5 % z nich investovalo jednorázově (což je 55,6 % ze všech hráčů) a 40,6 % z nich investovalo pravidelně (což je 36,1 % ze všech hráčů). Z pohledu finančního zdraví by tento poměr měl být minimálně obrácený, protože pravidelná investice je bezpečnější a z dlouhodobého pohledu také výrazně výhodnější. Tento nepoměr si vysvětluji malou známostí této možnosti.

Celkem 11,1 % hráčů vůbec neinvestovalo, naproti tomu, stavební spoření využilo 94,4 % hráčů, 88,9 % využilo doplňkové penzijní spoření. Tento postoj si vysvětluji silným vlivem rodičů.

Jen 41,7 % hráčů splatilo dluh v prvním kole, přestože na to měli prostředky! Tedy 58,3 % hráčů dluh ve hře finančně poškodil.

30,6 % hráčů finančně poškodilo pozdější čerpání hypotéky (dokud si hypotéku nevezmou, platí nájem, 4 hráči tak ztratili více než milión korun).

Ve hře sledujeme také přesouvání majetku do bezpečí, když se blíží konec investičního období (ve věku 54 či 57 let by neměla být většina majetku uložena v akciích). S tím zde většinou nebyl problém, hráči byli převážně konzervativní.

Podle chování ve hře jsem přístup k riziku vyhodnotila takto:

- 25,0 % nízká míra rizika
- 55,6 % střední míra rizika
- 19,4 % vyšší míra rizika

Obecně lze konstatovat, že více ve hře riskovali muži, dívky volily bezpečnější, i když méně výnosné produkty.

Na základě výsledků dotazníkového šetření lze říci, že finanční gramotnost středoškoláků i vysokoškoláků je na dobré úrovni. Studenti prokázali znalosti a schopnost logického uvažování nad položenými otázkami. Nebyl však prokázán rozdíl mezi výsledky studentů ekonomických oborů a zdravotnických oborů či výsledky studentů střední nebo vysoké školy. Naopak na celkových výsledcích turnajů můžeme pozorovat lepší výsledky u vysokoškoláků.

Z vlastní zkušenosti mohu konstatovat, že hra FinGR Play je velkým přínosem pro všechny, kteří se chtějí finančně vzdělávat, neboť hráčům nabízí reálný pohled do světa financí. Každý by měl myslet do budoucna, především na zajištění svých dětí, stáří a také mít vždy dostatečnou finanční rezervu na nečekané výdaje. Je proto důležité mít i v osobních financích stanovené dlouhodobé cíle a snažit se je naplňovat. Díky hře FinGR Play si studenti mohli ověřit, jak umí hospodařit s penězi a jakoby mimochodem získávají správné postoje. Pochopí jak důležité je pojistit rizika, proč si držet finanční rezervu a jak zacházet s volnými prostředky. Získají základní přehled o jednotlivých finančních produktech.

Jsem přesvědčená, že takto nenásilně, hravou formou, se studenti naučí víc, než kdyby se jen teoreticky učili, jaké postoje jsou správné. Pokud zažijí úspěch, či neúspěch, na vlastní kůži (i když jen ve hře), je dopad na jejich uvažování o úsporách a dluzích daleko silnější.

Proto bych doporučila využití hry ve výuce, na všech vzdělávacích úrovních, nepochybuji, že své by si ze hry odnesli už žáci ZŠ, protože hra pokrývá naprosté základy, které by měl v dnešní době mít každý. Doporučuji zařazení hry bez ohledu na studovaný obor, protože každý jedinec (bez ohledu na vzdělání) by měl mít svou finanční situaci pod kontrolou, moci ji ovlivnit a vyhnout se tak předlužení a exekucím.

Hru bych zařadila do výuky v některém z ekonomických předmětů na středních i vysokých školách a nabídla bych zájemcům sehrát pravidelný celoškolský turnaj. Věřím, že přihlášení by byli motivováni k co nejvyššímu počtům sehrávek a tím také k nejhlubšímu pochopení principů finančního trhu na úrovni, které hra přináší.

Závěr

Bakalářská práce se věnovala problematice finanční gramotnosti. V praktické části byla nejdříve popsána hra FinGR Play a čtyři pořádané turnaje, které byly následně vyhodnoceny pomocí grafů na základě počtu finančních prostředků, které hráči za hru získali a počtu získaných bodů za celou hru. Dále byly analyzovány výsledky dotazníkového šetření. U každé otázky je vysvětlena správná odpověď a následně zobrazen graf znázorňující počet respondentů, kteří na danou otázku odpověděli správně a špatně. Poté proběhlo celkové zhodnocení všech turnajů, z nichž bylo zjištěno, že finanční gramotnost studentů vysoké i střední školy je na dobré úrovni.

Další kapitola se věnovala zkoumání závislostí dvou různých proměnných. Byly stanoveny celkem čtyři výzkumné otázky a pomocí výpočtů v programu SPSS byly zpracovány tabulky, na jejichž základě byly vysvětleny závislosti zkoumaných proměnných. Ze zkoumání bylo zjištěno, že středoškolské a vysokoškolské vzdělání má vliv na úspěch ve hře FinGR Play, nemá však vliv na obecné znalosti v oblasti financí. Naopak pohlaví všech zúčastněných na znalosti vliv má, ale nemá žádný vliv na skóre ve hře.

Poslední kapitola obsahuje diskuzi a doporučení pro praxi. Hra FinGR Play je dobrým začátkem pro všechny, kdo se chtějí finančně vzdělávat a proto bylo doporučeno její využití ve výuce jak na středních, tak i vysokých školách.

V úvodu práce byly stanoveny jasné cíle, rekognoskace finanční gramotnosti studentů vysoké školy, mezi které byly poté zařazeny i výsledky turnaje pořádaného na jedné střední škole, Jihlavské obchodní akademii a následné doporučení, jak můžeme v praxi posílit úroveň finanční gramotnosti. Cíle byly splněny zhodnocením výsledků dotazníkového šetření i analýzou čtyř turnajů a konečným doporučením využití hry FinGR Play ve výuce.

Zkoumání problematiky finanční gramotnosti je velice zajímavé a lze k tomu využít mnoho různých cest, kromě průzkumu hry FinGR Play můžeme využít i dalších her, jako např. Cashflow či Finanční svobody, jejichž zkoumáním se lze dále blíže zabývat. Kromě toho vznikají neustále nové projekty, které mají za cíl úroveň finanční gramotnosti obyvatel dále zvyšovat. Těchto možností je určitě vhodné využít.

Zdroje

Doplňkové penzijní spoření [online]. [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://www.csob-penze.cz/pro-stavajici-klienty/penzijni-sporeni/>

Finanční gramotnost [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>

Finanční vzdělávání [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani>

FinGR Play [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.fingrplay.cz/cs/info>

FinGR Play [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.fingrplay.cz/cs/pravidla>

Měření úrovně finančního gramotnosti [online]. [cit. 2019-02-22]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2016/shrnuti-vysledku-mezinarodniho-mereni-ur-2988>

Pravidla pro získání hypotéky [online]. [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20180612_zfs.html

Standard finanční gramotnosti [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>

Státní dluhopisy [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.sporicidluhopisycr.cz/cs/aktuality/2019/vysledky-upisu-prvni-emise-dluhopisu-rep-1067>

Zákon o doplňkovém penzijním spoření [online]. [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-427>

BOHANESOVÁ, Eva. Finanční gramotnost. V Olomouci: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5397-2.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.

JANDA, Josef. Spořit nebo investovat?. Praha: Grada, 2011. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-3670-9.

KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.

Penzijní spoření a připojištění: zákon o doplňkovém penzijním spoření, zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem, zákon o ukončení důchodového spoření, zákon o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, prováděcí vyhlášky : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2016. ÚZ. ISBN 978-80-7488-294-4.

POLOUČEK, Stanislav. Bankovnictví. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9462-7.

SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. Osobní finance: řízení financí pro každého. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4832-0.

ŠOBA, Oldřich a Martin ŠIRŮČEK. Finanční matematika v praxi. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Partners. ISBN 978-80-271-0250-1.

Přílohy

Příloha A: Dotazník k turnaji FinGR Play

3BQ

Score: _____

1. Předpokládejme, že máte uloženo 100 Kč při úrokové sazbě 2 % ročně. Kolik si myslíte, že budete mít na účtu po 5 letech, pokud po celou dobu necháte svoje peníze uloženy?

☐ A Více než 102 Kč

☐ B Přesně 102 Kč

☐ C Méně než 102 Kč

2. Představte si, že úroková sazba na spořicí účtu činila 1 % ročně a inflace byla 2 % za rok. Kolik byste měli být schopni koupit za peníze na tomto účtu po 1 roce?

☐ A Více než dnes

☐ B Přesně to samé

☐ C Méně než dnes

3. Odpovězte prosím, zda souhlasíte s tímto tvrzením:
"Raději investuji do akcií jediné firmy, to mi zaručí bezpečnější návratnost, než rozložení investice do akcií více firem."

☐ A Souhlasím

☐ B Nesouhlasím

Page 1 of 1

Zdroj: Lusardi and Mitchell, 2013, prostřednictvím "The Big Three Financial Literacy Questions"